

Київський національний університет імені Траса Шевченка
Кафедра нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури
Юридичний факультет
Міністерство юстиції України
Асоціація приватних виконавців України
Проект ЄС «Право- JUSTICE»
Інформаційний партнер « Всеукраїнське об'єднання приватних
виконавців «Факт»

МІНІСТЕРСТВО
ЮСТИЦІЇ

АПВУ

Асоціація
приватних виконавців
України

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRADO-JUSTICE

ФАКТ

SCIENCIA VINCEMUS
НАУКОЮ ПЕРЕМОЖЕМО

IV Міжнародна науково- практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА».

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

SHOT ON MI A1
MI DUAL CAMERA

Київ-2019

2019/12/23 10:34

Київський національний університет імені Траса Шевченка
Кафедра нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури

Юридичний факультет

Міністерство юстиції України

Асоціація приватних виконавців України

Проект ЄС «Право — JUSTICE»

Інформаційний партнер «Всеукраїнське об'єднання приватних виконавців «Факт»

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

МІНІСТЕРСТВО
ЮСТИЦІЇ

АПВУ
АСОЦІАЦІЯ
ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ
УКРАЇНИ

SCIENCIA VINCEMUS!
НАУКОЮ ПЕРЕМОЖЕМО!

IV Міжнародна науково-практична конференція

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

За загальною редакцією доктора юридичних наук,
професора, завідувача кафедри нотаріального та виконавчого процесу
і адвокатури, заслуженого юриста України Фурси С. Я.

6 грудня 2019 року, м. Київ

SHOT ON MI A1
MI DUAL CAMERA

Київ 2019

2019/12/23 10:35

ІНШІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

1. Великанова М. М. Професійні ризики приватного виконавця82
2. Дерій О. О. Адміністративна відповідальність за невиконання рішень
про сплату аліментів як новий захід впливу на боржника83
3. Жукевич І. В. Перспективи розвитку інституту судового контролю
за виконанням рішень у цивільному судочинстві України86
4. Короед С. О. Проблема визначення суду належної юрисдикції для оскарження рішень,
дій чи бездіяльності приватного виконавця88
5. Мельник І. С. Контроль за діяльністю приватних виконавців: проблемні аспекти90
6. Москвич Л. М. Актуальні питання популяризації професії приватного виконавця93
7. Пироговська В. О. Виконавець і нотаріус: взаємодія чи протидія?95
8. Сергієнко Н. А. Помічник виконавця: які перспективи його участі
у виконавчому провадженні97
9. Стефанчук М. М. Реформа примусового виконання рішень в Україні:
реальний стан та перспективи98
10. Татулич І. Ю. Контроль суду за виконанням судових рішень в цивільному судочинстві101

Аспіранти, студенти

11. Багрій К. Проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності
приватних виконавців104
12. Лук'яненко А. Актуальні проблеми взаємодії нотаріусів та виконавців.....106
13. Матковська Д. Деякі питання правового статусу та організації діяльності
судових виконавців в Естонії108
14. Пилипенко (Моїсєєва) І. Відповідальність приватних виконавців та приватних нотаріусів:
порівняльно-правовий аналіз109

СЕКЦІЯ 2. ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

15. Белікова С. О. Актуальні та проблемні питання виконавчого провадження111
16. Бичкова С. С. Мирова угода в процесі виконання рішення суду у цивільній справі113
17. Боднар Д. В. Цінні папери у виконавчому провадженні114
18. Бондар І. В. Проблемні аспекти примусового виконання рішення суду про відібрання дитини
та передавання її на виховання іншим особам (органам).117
19. Гетманцев О. В. Мирова угода у процесі виконання судових рішень у цивільних справах120
20. Голубєва Н. Ю. Принцип гласності та відкритості виконавчого провадження.....122
21. Горбань Н. С. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України:
аналіз судової практики.....124
22. Кіріяк О. В. Недоліки нормативно-правового регулювання примусового виконання
судових рішень у цивільних справах, пов'язаних з корпоратизацією підприємств127
23. Клименко О. М. Інститут визнання та виконання рішення іноземного суду в Україні:
особливості трансформації та перспективи в розвитку130
24. Майка М. Б. Проблеми правового регулювання процедури виконання ухвали
про примусове проникнення до житла чи іншого володіння боржника135
25. Мальський М. М. Помітні особливості міжнародного виконавчого процесу.....137
26. Стефанчук М. М. Накладення арешту на кошти боржника на банківських рахунках
в Україні: фактичний стан та перспективи141

Кіріяк Оксана Василівна,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
приватного права Чернівецького національ-
ного університету імені Юрія Федьковича
o.kiriyak@chnu.edu.ua

НЕДОЛІКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРПОРАТИЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах виконання рішень судових та інших юрисдикційних органів являє собою надзви-
чайно важливу ділянку правової практики, що автоматично віддзеркалює ефективність усього меха-
нізму нормативного регулювання та дієвість правового впливу на поведінку учасників правовідносин.

Особливістю вітчизняного нормотворення останнім часом є те, що на хвилі радикальних перетворень
вітчизняного законодавства (а лише з вересня 2019 року Верховною Радою України було прийнято 5 нор-
мативно-правових актів, що так чи інакше пов'язані з виконавчим провадженням¹) виникає істотна
нездатність нових інститутів та запроваджуються оновлені способи правового регулювання суспільних
відносин. Життя покаже, котрі з них будуть дієвими та результативно працюватимуть ще не одне де-
сятиліття, а яким доведеться «вилетіти» з правового обігу як неефективні чи недоцільні. Проте в ході
неминучого процесу законодавчого оновлення важливо — поряд зі створенням нових правових меха-
нізмів — не залишати осторонь питання, котрі потребують нормативної регламентації протягом вже
тривалого часу, проте й досі не зазнають уваги законодавця до свого змісту.

Водночас, на фоні такого стрімкого оновлення законодавчого масиву нашої держави, насамперед,
у сфері примусового виконання рішень, абсурдним виглядає штучне нагромадження нових норматив-
но-правових актів з додатковими процедурами та новітнім законодавчим регулюванням, оскільки це
супроводжується одночасним повним ігноруванням триваючих у часі прогалин юридичної регламента-
ції окремих інститутів правової дійсності.

¹ Див. картку документа: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1457901>

Вибіркова циклічність законотворчої діяльності впливає безумовно і на процедуру примусового виконання рішень судів та рішень інших органів, в роботі яких після запровадження нових інститутів почастишали випадки, коли виконавцям на практиці доводиться самотійно навмання створювати модерні прецеденти у правозастосовчій сфері.

Така непослідовна законодавча активність безперечно ускладнює роботу виконавчих органів, що чудово простежується на прикладах. Так, окрема процедура примусового виконання для, наприклад, аграрних розписок, запроваджених однойменним законом порівняно нещодавно у 2012 році [8], вже досить чітко виписана у розд. XI Інструкції з організації примусового виконання рішень [2].

Так само деталізовано здійснюється регулювання іншого порівняного нового інституту виконавчого провадження, що стосується обмежень у праві виїзду за межі України та заборони в'їзду в Україну боржників за аліментними зобов'язаннями, що запроваджені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту прав дитини на належне утримання» у 2018 році [10] і вже давно унормовані у розд. XIII Інструкції з організації примусового виконання рішень [2].

Натомість щодо примусового виконання рішень суду та інших органів у справах з приводу корпоратизації підприємств, введеної в дію Указом Президента України ще у далекому 1993 році [13], чіткої процедури досі не закріплено.

При цьому, можливість звернення стягнення на корпоративні права, згідно п. 1) ч. 1 ст. 10 Закону України «Про виконавче провадження» є підвидом заходів примусового виконання рішень. А наявність у державного виконавця корпоративних прав юридичної особи, яка є стороною виконавчого провадження, чи спільно з юридичною та/або фізичною особою, яка є стороною виконавчого провадження, володіє корпоративними правами будь-якої юридичної особи є безумовною підставою для відсторонення державного виконавця від примусового виконання рішення (абз. 3 п. 1) ч. 4 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження» [9] та п. 3) ч. 1 ст. 8 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [14]).

Водночас, процес корпоратизації може бути використаний у багатьох, в тому числі стратегічних, сферах господарювання, що лише посилює необхідність доповнення діючого законодавства про виконавче провадження конкретними механізмами правозастосування.

На необхідності таких розробок наголошує чимало вітчизняних вчених. Зокрема, Т. І. Горенко, досліджуючи проблеми корпоратизації сучасних операторів телекомунікацій, відзначає, що започаткований процес корпоратизації відбувається в особливих умовах слабкого правового забезпечення, коли наша країна, як акціонер, керується державним механізмом впливу (оподаткування, ліцензування, контроль) і таким чином набуває значних можливостей по управлінню товариством; коли право власності на об'єкти нерухомого майна та земельні ділянки товариств юридично не оформлені; коли відсутні структури, спеціалісти, принципи та прозора система корпоративного управління тощо. Тому, наголошує автор, для запобігання цього негативного впливу необхідно створити відповідний організаційно-економічний механізм [1].

В ході примусового виконання судових рішень у справах, що впливають із процесу корпоратизації підприємств транспортно-інфраструктурного комплексу так само виникає чимало проблем, пов'язаних, за словами В. В. Шемаєва та П. О. Толок, з практикою затвердження річних фінансових планів таких підприємств, з існуючими обмеженнями прав підприємства щодо розпорядження майном, що не увійшло до їх статутного капіталу (а перебуває на балансі юридичної особи на правах господарського відання), з кадровими призначеннями топ-менеджменту акціонерних товариств на рівні Кабінету Міністрів України тощо [16].

Очевидно, що все це потребує активацій відповідних процедур примусового виконання рішень судових та інших органів, що чинним законодавством окремо не регламентується взагалі.

Навіть судам інколи доводиться використовувати положення чинного законодавства у сфері корпоратизації за аналогією права, оскільки прямих механізмів для практичної реалізації відповідних положень не передбачено. Як наприклад, це можна побачити у п. 25 Постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №815/6091/17 від 21.11.2019 р. за касаційними скаргами Міністерства інфраструктури України та казенного підприємства «Морська пошуково-рятувальна служба» відзначено: «дія п. 2 Порядку списання об'єктів державної власності № 1314 поширюється на ... майно, що не увійшло до статутного капіталу господарських товариств у процесі приватизації (*корпоратизації — виділено нами*), але перебуває на їх балансі» [4], хоча оригінальний текст згаданого Порядку взагалі не згадує про корпоратизацію [3].

Поряд із цим, непослідовно прописана процедура звернення стягнення на заставлене майно підприємств, що ще перебували у процесі корпоратизації. Зокрема ст. 4 Закону України «Про заставу» чітко закріплює, що предметом застави не можуть бути майнові комплекси державних підприємств та їх структурних підрозділів, що знаходяться в процесі корпоратизації, за винятком їх

товарів в обороті або в переробці [11]. Водночас, на практиці ця норма досить часто порушується, як наприклад, це було констатовано у Постанові Північного апеляційного господарського суду у справі № 910/7976/17 від 18.11.2019 р. про банкрутство, де предметом застави державного підприємства, що перебувало у процесі корпоратизації, стали майнові права за борговими зобов'язаннями в оспорюваному правочині [6].

Як наслідок, питома вага судових рішень у справах, що виникають в процесі або за результатами такої корпоратизації підприємств, мають істотні процедурні складності у ході примусового виконання.

Окрім цього, законодавчо неузгодженим залишається питання майна, що не увійшло до статутного (складеного) капіталу господарських товариств, створених у процесі корпоратизації. Зокрема, абз. 5 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» передбачає, що таке майно може бути об'єктом оренди [15]. При цьому таке орендоване майно залишається на балансі підприємства чи господарського товариства, створеного у процесі приватизації (корпоратизації) та зараховується на позабалансовий рахунок орендаря із відповідним позначенням (абз. 2 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» [15]), хоча амортизаційні відрахування на орендовані приміщення, частини будівель і споруд та інше окреме індивідуально визначене майно нараховує та залишає у своєму розпорядженні підприємство чи господарське товариство, створене у процесі корпоратизації, на балансі якого знаходиться це майно (абз. 2 ч. 3 ст. 23 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» [15]).

На практиці реалізація цього положення призводить до того, що суди вимушені вирішувати спори щодо здійснення розрахунків за такими договорами оренди, нерідко визнаючи державу одночасно позивачем і відповідачем у відповідних спорах (в обхід створеної в результаті корпоратизації юридичної особи, на балансі якої залишається орендоване майно), що, зрозуміло, не полегшує примусового виконання таких рішень. Зокрема, така ситуація простежується у Постанові Донецького апеляційного господарського суду від 05.10.2010 р. у справі № 13/139/10 [5], у Постанові Північного апеляційного господарського суду у справі № 910/14692/18 від 18.11.2019 р. [7], в Ухвалі Господарського суду Волинської області від 09.03.2016 р. у справі № 903/1218/15 [17] тощо.

Як бачимо, нормативно-правові акти, що регулюють досліджуване питання, досить «розкидані» у часі і зовсім не спрямовані на конкретизацію особливостей процесу примусового виконання рішень судів та інших органів у справах, що впливають чи в інший спосіб пов'язані з корпоратизацією підприємств. У свою чергу, невиконання судових рішень чи актів інших державних органів призводить до незахищеності учасників цивільно-правового обігу, змушує кредиторів вдаватися до не зовсім правових методів захисту своїх прав, свобод та інтересів, що в сукупності обумовлює зростання правового нігілізму, криміналізації суспільства, і зрештою до цілковитої втрати авторитету та послаблення державної влади в цілому.

Саме тому питання вдосконалення чинного національного законодавства, у тому числі в сфері організації діяльності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень у цивільних справах, та самого виконавчого провадження в цілому, очевидно, що залишатиметься надзвичайно актуальним ще протягом тривалого проміжку часу.

Список використаних джерел:

1. Горенко Т. І. Складові організаційно-економічного механізму корпоратизації сучасних операторів телекомунікацій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08:06:01. Одеса, 2005. 22 с.
2. Інструкція з організації примусового виконання рішень, затверджена Наказом Міністерства юстиції України 02.04.2012 р. № 512/5 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82>>, дата звернення 19.11.2019 р.
3. Порядок списання об'єктів державної власності: затвердж. постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2007 р. N 1314 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-2007-%D0%BF?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82>>, дата звернення 21.11.2019 р.
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №815/6091/17 від 21.11.2019р. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/85804417>>, дата звернення 21.11.2019.
5. Постанова Донецького апеляційного господарського суду у справі № 13/139/10 від 05.10.2010 р. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/11822040>>, дата звернення 19.11.2019 р.
6. Постанова Північного апеляційного господарського суду у справі № 910/7976/17 від 18.11.2019 р. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/85745449>>, дата звернення 19.11.2019.
7. Постанові Північного апеляційного господарського суду у справі № 910/14692/18 від 19.11.2019 р. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/85548577>>, дата звернення 19.11.2019.
8. Про аграрні розписки: Закон України № 5479-VI від 06.11.2012 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5479-17>>, дата звернення 19.11.2019
9. Про виконавче провадження: Закон України № 1404-VIII від 02.0.2016 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-16?find=1&text=%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2#w17>>, дата звернення 19.11.2019 р.

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту прав дитини на належне утримання: Закон України № 2475-VIII від 03.07.2018 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2475-19>>, дата звернення 19.11.2019

11. Про заставу: Закон України № 2654-XII від 02.10.1992 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>>, дата звернення 19.11.2019

12. Про інформаційну взаємодію автоматизованої системи виконавчого провадження та Державного реєстру актів цивільного стану громадян: Наказ Міністерства юстиції України від 03.07.2019 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0737-19>>, дата звернення 19.11.2019 р.

13. Про корпоратизацію підприємств: Указ Президента України № 210/93 від 15.06.1993 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210/93>>, дата звернення 19.11.2019 р.

14. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України № 1403-VIII від 02.06.2016 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>>, дата звернення 19.11.2019 р.

15. Про оренду державного та комунального майна: Закон України № 2269-XII від 10.04.1992 р. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>>, дата звернення 19.11.2019 р.

16. Шемаєв В. В., Толоч П. О. Корпоратизація підприємств транспортно-інфраструктурного комплексу України. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. № 4(61). 2017 р. С. 5-15.

17. Ухвала Господарського суду Волинської області у справі № 903/1218/15 від 09.03.2016 р. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/56341344>>, дата звернення 19.11.2019 р.